

20. 5. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ke smlouvě o péči o zdraví dle nového občanského zákoníku

Jednou z novinek, které přinesl nový občanský zákoník, je smlouva o péči o zdraví upravená v § 2636 až 2651 NOZ. Tato nová úprava sice nepatří k nejčastějším tématům diskuzí nad novým občanským zákoníkem, přesto si však i vzhledem k jejímu vztahu k poskytování zdravotních služeb dle zdravotnických zákonů pozornost zaslouží.

Smlouva o péči o zdraví je uzavírána mezi poskytovatelem péče a příkazcem. Tím může být nejen ošetřovaný, jemuž bude na základě smlouvy péče poskytována, ale i jiná osoba, v jejíž prospěch lze smlouvu uzavřít. Pro smlouvu není předepsána písemná forma.

Péče o zdraví je novým občanským zákoníkem definována velice široce. Zahrnuje úkony, prohlídky nebo rady a **všechny služby vedené snahou zlepšit nebo zachovat zdravotní stav ošetřovaného**. Péče o zdraví ve smyslu nového občanského zákoníku tak **evidentně zahrnuje i zdravotní služby** dle zákona č. [372/2011](#) Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (ZZS), který s účinností od dubna 2012 nahradil letitý zákon o péči o zdraví lidu. Zdravotními službami se totiž ve smyslu § 2 odst. 1 ZZS rozumí poskytování zdravotní péče podle tohoto zákona zdravotnickými pracovníky a další činnosti vykonávané jinými odbornými pracovníky v přímé souvislosti s poskytováním zdravotní péče, konzultační služby a další. Zdravotní péčí se pak rozumí činnost prováděná například za účelem předcházení, odhalení a odstranění nemoci, udržení a prodloužení života, zmírnění utrpení či posuzování zdravotního stavu.

S ohledem na výše uvedené je proto **nutné řešit vztah těchto úprav**. Podle § 9 odst. 2 NOZ se soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy řídí novým občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy. Tento **vztah subsidiarity nového občanského zákoníku vůči zvláštní právní úpravě se aplikuje i na jeho vztah k zákonu o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování**, který má jakožto *lex specialis* před ustanoveními nového občanského zákoníku přednost. Ostatně to potvrzuje i důvodová zpráva nového občanského zákoníku.

Vztah subsidiarity smlouvy o péči o zdraví k úpravě poskytování zdravotních služeb použití nové úpravy značně omezuje. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování totiž upravuje veškeré aspekty jejich poskytování, a to podrobněji než nový občanský zákoník. Přesto má úprava smlouvy o péči o zdraví pro poskytování zdravotních služeb význam. **I u nich se totiž uplatní nové pojetí poskytování péče o zdraví na smluvním základě**, byť práva a povinnosti

účastníků této smlouvy se nebudou řídit novým občanským zákoníkem, ale podrobnějším zákonem o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Otázkou, kterou patrně vyřeší až praxe, však zůstává, zda smluvní režim platí i pro zdravotní služby, jež patrně do definice péče o zdraví nespadají, zejména služby poskytované dle zákona č. [373/2011](#) Sb., o specifických zdravotních službách.

Smluvní základ poskytování péče o zdraví včetně zdravotních služeb má **význam i pro spory z odpovědnosti za škodu způsobenou při jejich poskytování**. Dle starého občanského zákoníku nebylo pro odpovědnost za škodu na zdraví způsobenou při poskytování zdravotních služeb podstatné, zda jde o nárok ze smlouvy, či nikoli. Odpovědnost za škodu byla upravena jednotně a nerozlišovala, jak byla povinnost, jejímž porušením škoda vznikla, založena.

Nový občanský zákoník však **rozdělí náhradu škody způsobené porušením zákonné povinnosti a porušením smluvní povinnosti**. Pro vznik povinnosti nahradit škodu způsobenou jinému porušením zákonné povinnosti se v souladu s § 2910 NOZ stejně jako dle starého občanského zákoníku vyžaduje zavinění, byť nedbalost (prostá) se stejně jako nevědomá nedbalost dle § 420 odst. 3 starého občanského zákoníku na základě § 2911 NOZ presumuje. Naproti tomu **odpovědnost za škodu způsobenou porušením smluvní povinnosti je v souladu s § 2913 NOZ objektivní**, a zavinění se tedy pro její vznik nevyžaduje. O absolutní odpovědnost však pochopitelně nejde a § 2913 odst. 2 NOZ upravuje liberační důvody, na jejichž základě se škůdce může povinnosti škodu nahradit zprostit. Škoda způsobená porušením smlouvy se nahrazuje nejen druhé smluvní straně, ale i třetí osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.

Nová úprava je tedy pro poskytovatele zdravotních služeb (péče o zdraví) přísnější. Na druhou stranu je však nutné dodat, že ve sporech o náhradu škody způsobené pochybením lékařů, tedy *non lege artis* postupem (porušením povinnosti poskytovat služby na náležité odborné úrovni podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů) bývá patrně nejsložitější dokazování právě *non lege artis* postupu, tedy porušení povinnosti.

V tomto ohledu je vhodné doplnit, že popsaná změna se **nedotýká zvláštní úpravy odpovědnosti za škodu**. V kontextu péče o zdraví jde zejména o úpravu náhrady škody způsobené vadou věci dle § 2936 NOZ, který nahradil úpravu absolutní odpovědnosti za škodu způsobenou okolnostmi majícími původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito dle často (a oprávněně) kritizovaného § 421a starého občanského zákoníku.

Pouze novým občanským zákoníkem se s ohledem na výše uvedené bude řídit **poskytování služeb vedených snahou zlepšit nebo zachovat zdravotní stav ošetřovaného, které nejsou zdravotními službami**. Půjde například o služby, které jsou svojí povahou vůči zdravotním službám doplňkové, jako jsou rehabilitace. Dále půjde o služby masérů, chiropraktiků, ale též o různé alternativní léčebné metody, včetně služeb léčitelů.

Pokud jde o samotnou úpravu smlouvy o péči o zdraví, ta obsahuje **obdobné instituty jako úprava poskytování zdravotních služeb**, byť není natolik podrobná:

Poučení ošetřovaného (§ 2638 až 2641 NOZ): Právní úprava vychází obdobně jako zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování ze skutečnosti, že ošetřovaný nemá o svém zdravotním stavu a péči, která mu má být poskytnuta, stejné znalosti jako poskytovatel této péče. Poskytovatel je tudíž povinen ošetřovanému vysvětlit jeho zdravotní stav a další postup, a to na žádost i písemně. Tato povinnost je splněna, lze-li rozumně předpokládat, že ošetřovaný pochopil svůj zdravotní stav, účel a nezbytnost péče, očekávané výsledky, nebezpečí pro jeho zdraví a možné alternativy. V případě ohrožení ošetřovaného může být vysvětlení podáno v plném rozsahu dodatečně. V této souvislosti se však uplatní vyvratitelná domněnka, že tyto podmínky pro

neposkytnutí vysvětlení splněny nebyly, ledaže jejich splnění potvrdí jiný poskytovatel péče o zdraví v daném oboru.

Souhlas ošetřovaného (§ 2642, § 2644 NOZ): **Ke každému úkonu v rámci péče o zdraví je zapotřebí souhlas ošetřovaného.** Výjimkou jsou pouze případy, kdy by zákon stanovil, že tohoto souhlasu není třeba. Jde zejména o § 38 ZZS, který tak stanoví u neodkladné péče, v případech, kdy zdravotní stav vyslovení souhlasu neumožňuje, u léčby vážných duševních poruch, u nezletilých v případě zdravotní služby nezbytné k záchraně jejich života apod. Souhlas nemusí být podán písemně. Pokud ošetřovaný souhlas odmítne, je to na žádost poskytovatele povinen potvrdit v písemné formě.

Rovněž pouze se souhlasem ošetřovaného lze umožnit pozorování poskytování péče o zdraví třetí osobou, ledaže by šlo o osobu, jejíž přítomnost slouží k prokázání, nakolik bylo vyhověno požadavkům odborné péče. Jde o obdobu § 28 odst. 3 písm. h) ZZS, podle něž má pacient při poskytování zdravotních služeb právo odmítnout přítomnost osob, které nejsou na poskytování zdravotních služeb přímo zúčastněny, a osob připravujících se na výkon povolání zdravotnického pracovníka.

Postup lege artis (§ 2643, § 2645 NOZ): Poskytovatel je povinen postupovat podle smlouvy s péčí řádného odborníka v souladu s pravidly svého oboru. Obdobně podle § 45 odst. 1 ZZS je poskytovatel zdravotních služeb povinen je poskytovat na náležitě odborné úrovni, čímž se ve smyslu § 4 odst. 5 ZZS rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.

Poskytovatel péče o zdraví je proto **odpovědný za řádné poskytnutí služby, tedy odbornost výkonu, nikoli za jeho výsledek.** K ujednáním omezujícím odpovědnost za splnění této povinnosti se nepřihlíží, tj. jde o zdánlivé ujednání.

Odpovědnost provozovatele zdravotnického zařízení (§ 2646 NOZ): Péče o zdraví může být poskytována ve zdravotnickém zařízení, zařízení sociálních služeb nebo obdobném zařízení **provozovaném subjektem odlišným od poskytovatele této péče** (tím nejsou myšleny situace, kdy faktickým poskytovatelem péče jsou lékaři provozovatele zdravotnického zařízení). V takovém případě je poskytována vlastním jménem a na vlastní odpovědnost poskytovatele a provozovatel zdravotnického zařízení není stranou smlouvy o péči o zdraví. Skutečnost, že je péče poskytována subjektem odlišným od provozovatele zdravotnického zařízení a ten není smluvní stranou, musí být ošetřovanému nebo příkazci včas sdělena. Pokud poskytovatele nelze určit, **považuje se za poskytovatele provozovatel zdravotnického zařízení se všemi důsledky z toho plynoucími,** včetně případné odpovědnosti za škodu při poskytování péče způsobenou.

Záznamy o péči o zdraví (§ 2647 až 2651 NOZ): Tato ustanovení upravují povinnosti poskytovatele při vedení záznamů o péči o zdraví a nahlížení do nich. Opět nejde o natolik podrobnou úpravu, jakou je úprava zdravotnické dokumentace obsažená v § 53 a násl. ZZS.

Na závěr lze jistě označit úpravu smlouvy o péči o zdraví v novém občanském zákoníku za přínosnou, byť se s ohledem na výše uvedené plně uplatní jen při poskytování péče, která není zdravotní službou. Staví totiž najisto smluvní základ poskytování této péče včetně zdravotních služeb a upravuje poskytování dalších služeb, které dosud byly pozitivním právem opomíjeny, byť jejich povaha zvláštní úpravu nepochybně vyžaduje.

Mgr. Jan Pořízek,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)